

Fyrsti maður á mánanum deyður

Amerikanski rúmdarmaðurin Neil Armstrong, ið var fyrsti maður, ið setti fótin á mánan, doyði um vikuskiftið

Árni Joensen

Neil Armstrong doyði av trupulleikum, sum hann fekk aftan á eina hjartaskurðviðgerð fyri trimum vikum síðani. Hann var 82 ára gamal.

Neil Armstrong skrivaði sítt navn í heimssøguna tann 20. juli í 1969, tá hann sum tað fyrsta menniskja setti fótin á mánan. Í hálvan triðja tíma gjørdur hann og felagin Edwin Aldrin ymsar kanningar á mánanum, meðan tann triði maðurin á ferðini við Apollo 11, Michael Collins, fleyg uppi yvir teimum í farinum Columbia.

Tað sigst, at 500 milliónir fólk sótu og bíðaðu, summi við sjónvarpstólið, onnur við útvarpstólið, tá tey hoyrdu Armstrong kalla á Nasa-støðina í Houston og siga tey kendu orðini "Houston, Tranquility Base here. The Eagle has landed".

Ikki minni kend eru orðini "That's one small step for man, one giant leap for mankind", ið hann segði, tá hann var komin úr stiganum og hevði sett fótin niður á mánan.

Spennungurin var eisini stórur, tá Armstrong og Aldrin skuldu fara upp frá aftur, og um tað mundi fara at eydnast at knýta lendingarfarið at móðurfarinum. Men alt gekk sum ætlað, og tann 24. juli komu teir triggir sveimandi í fallskíggja niður á sjógvin nærhendis Hawaii-oýggjunum.

Tvæ rúmdarferðir

Neil Alden Armstrong var føddur í býnum Wapakoneta í statinum Ohio tann 5. august í 1930. Longu sum 15 ára gamal lærði hann at flúgva, og tann dagin hann fylti 16, fekk prógv sum flogskipari.

Manningin á Apollo 11: Frammanfyri mánamenninir Neil Armstrong og Edwin (Buzz) Aldrin. Aftanfyri Michael Collins

(Mynd: Nasa)

Hann gjørdi hertænastu og var millum annað í krígunum í Korea í fimmtíárunum.

Seinni gjørdist hann royndarfløgskipari hjá amerikanska flogvápnum, og hann fleyg ikki færri enn 900 royndarferðir. Í 1962 kom hann upp í tað serliga rúmdoyggjunum.

armannaliðið hjá rúmdarumsitingini Nasa, og í 1966 var hann á síni fyrstu ferð úti í rúmdini við Gemini 8. Hetta var samstundis tann fyrsta ferðin, at amerikanarar bundu tvey rúmdarfør saman.

Tá Nasa gjørdi av at seta fólk á mánan, fall tað Neil

Armstrong í lut at standa fyrri ferðini, sum hann fullførdi í juli í 1969 saman við Edwin (Buzz) Aldrin og Michael Collins.

Neil Armstrong gavst hjá Nasa tvey ár aftan á mánferðina. Hann var útbúgvinn verkfrøðingur og arbeiddi í

mong ár sum professari í verkfrøðivísindi.

Av tilvild

Sum rímligt er, bleiv Armstrong ofta spurdur seinni um tað at hava verið tann fyrsti, ið hevði verið á mánanum, men hann gjørdi

ikki nógv burtur úr sínum leikluti.

– Eg bleiv ikki útvaldur til at verða tann fyrsti, men tað vildi so til, at eg kom at standa á odda fyrri júst hasari rúmdarferðini. Tað vóru ytri umstøður, sum gjørdur, at eg fekk handan leiklutin, segði hann í einari samrøðu, tá hann fylti 80 fyrri tveimum árum síðani.

Armstrong varð fleiri ferðir heiðraður fyrri sítt avrik. Aftan á ta søguligu ferðina heiðraði Richard Nixon, forseti, teir triggjar Apollo 11-menninar við the Presidential Medal of Freedom, í 1978 heiðraði táverandi forsetin Jimmy Carter teir triggjar við the Congressional Space Medal of Honor, og í 2009 vórðu teir heiðraðir við the Congressional Gold Medal.

Barack Obama, forseti, brúkti eisini óvanliga stór orð, tá deyðsboðini av Neil Armstrong bórast um vikuskiftið. Hann segði, at tann fyrsti maðurin á mánanum hevði eggjað einari heilari tjóð til at toyggja seg upp ímóti stjórnum.

– Neil var millum tær størstu amerikonsku hetjurnar, ikki bara í okkara tíð, men nakrantíð, segði Obama í einari fráboðan leygardagin.

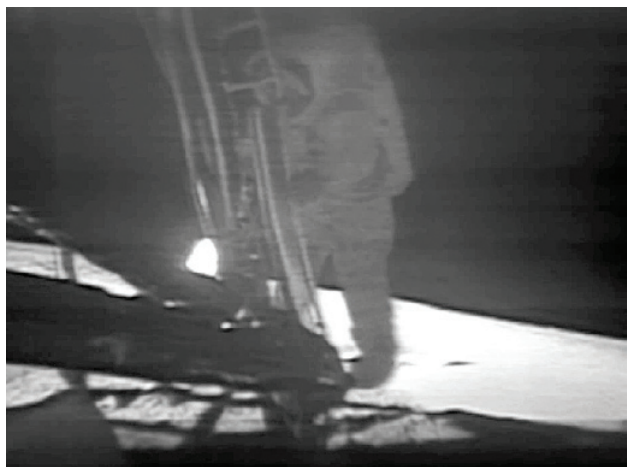
Send honum eitt blunk

Vit onnur kunnu eisini heiðra Neil Armstrong. Í hvussu er hava vit fingið eini ráð frá hansara avvarandi:

–Til teirra, sum vilja sleppa at heiðra Neil, hava vit eitt einfalt ynski. Næstu ferð tú fert út fyrri dyr eitt stjórnuklárt kvöld, og mánin stendur á himmalinum og brosar niður til tín, kanst tú hugsa um Neil Armstrong og blunka til hansara.

Fótasporini vóru týðilig á mánaskorpuni

(Mynd Nasa)

Tann søguliga løtan. Neil Armstrong setir fótin niður á mánan

(Mynd: Nasa)